

ASSIGNATURES

Creació Tipogràfica

L'assignatura es divideix en dos blocs, una part teòrica i històrica, i una altra pràctica. S'ofereix una aproximació a la lletra i el seu disseny a partir del seu estudi evolutiu, sense oblidar la influència de les tecnologies emprades en la seva construcció al llarg de la història, i finalment s'introdueixen les tècniques i els recursos necessaris per a la seva creació mitjançant les eines digitals disponibles en l'actualitat. Els objectius del primer bloc s'orienten inicialment cap al coneixement de l'arquitectura de la lletra i de la terminologia dels seus components estructurals, que permetran assimilar els continguts generals del curs, orientats cap a l'estudi històric de la forma lletra, des de les seves primeres manifestacions en les inscripcions sobre pedra, fins a les formes tipogràfiques actuals dissenyades en l'àmbit digital. El curs en el segon bloc es planteja com un taller en el que es treballa la creació de caràcters alfabètics des de diferents òptiques estructurals, sempre en funció de la seva aplicació final en l'entorn del disseny gràfic.

Codi

200676

Crèdits

5 ECTS

Curs

4

Semestre

1

Matèria

Processos de disseny

Professorat

[Albert Corbeto](#)

[Andreu Balius](#)

Llengües

Català Castellà

Prerequisits

No es demanen prerequisits oficials ni coneixements previs específics per a seguir correctament l'assignatura.

Continguts de l'assignatura

BLOC I

- ✗ 1.1. Introducció a la tipografia: anatomia i arquitectura de la lletra tipogràfica. La forma de la lletra i la seva terminologia. Famílies, fonts i estils.
- ✗ 1.2. La tecnologia tipogràfica. Estudi dels processos tecnològics que han permès al llarg de la història la creació de les lletres tipogràfiques. S'analitzen els mètodes i les tècniques que des de la invenció de la impremta, i al llarg de quatre segles, van permetre la fabricació de les lletres, així com els nous processos fruites de la mecanització i la posterior revolució digital.
- ✗ 1.3. L'escriptura i l'alfabet. Aproximació a les primeres manifestacions escrites i a la posterior aparició dels alfabetes. Influència de les tècniques d'escriptura i dels estris emprats en la forma i característiques de les lletres.
- ✗ 1.4. Història i evolució de les lletres majúscules i minúscules, des de les capitals epigràfiques de l'època clàssica fins a l'aparició de l'escriptura carolingia, entesa com a origen i fonament del que coneixem actualment com a lletra tipogràfica.
- ✗ 1.5. De l'escriptura manual a l'escriptura tipogràfica. La invenció de la impremta i la influència de les formes cal·ligràfiques en la creació de les primers lletres tipogràfiques.
- ✗ 1.6. De la lletra gòtica a les romanes d'inspiració humanística. La romana antiga clàssica i la seva pervivència.
- ✗ 1.7. Les primeres respostes racionals envers la tradició clàssica d'inspiració cal·ligràfica i la seva evolució fins a l'aparició de les anomenades lletres d'estil modern.
- ✗ 1.8. Les lletres sorgides de la Revolució Industrial. L'aparició dels nous dissenys inspirats en els estils moderns adaptats a les noves necessitats socials: les lletres negretes, lineals, egípcies i de pal sec.
- ✗ 1.9. Reaccions envers els estils moderns del període industrial i la voluntat de retorn a les formes clàssiques: les lletres elzevirianes i les tipografies de les noves impremtes artesanals.
- ✗ 1.10. Mecanització i historicisme tipogràfic. La necessitat d'estudiar, entendre i recuperar els dissenys del passat per satisfer les necessitats dels nous sistemes d'impressió. La irrupció del dissenyador com a responsable de les formes de les lletres.
- ✗ 1.11. Avantguarda i tipografia. La participació dels artistes en la concepció de la lletra. La Nova Tipografia.
- ✗ 1.12. L'adaptació de la tipografia a les noves tecnologies. La Revolució digital i la influència dels dissenys de lletres del passat en la creació tipogràfica actual.

BLOC II

Part teòrica

- ✗ Escriptura-Cal·ligrafia-Lettering-Tipografia. Relacions i divergències.
- ✗ L'Alfabet com a sistema. Introducció al disseny d'alfabetes. Sistemes d'escriptura.
- ✗ Metodologies en la creació de tipografia: fase conceptual i documental.

- ✗ Metodologies en la creació de tipografia: fase d'exploració formal.
- ✗ Mètodes i processos de digitalització.
- ✗ Proporcions. Relacions formals. Macrotipografia - microtipografia
- ✗ Legibilitat i valor d'ús de la tipografia.
- ✗ Mostra de lletra. Valors funcionals i expressius.

Part pràctica

- ✗ Desenvolupament d'un exercici de retolació / Lettering
- ✗ Desenvolupament d'una tipografia a través del dibuix de cadascun dels seus caràcters, xifres i signes bàsics.
- ✗ Producció de la tipografia per al seu ús en la composició de text.
- ✗ Aplicació gràfica de la tipografia: Mostra de lletra / llibret de mostra d'ús.

Avaluació

MODALITATS D'AVUACIÓ

La qualificació final del curs es basarà en una avaluació continuada del treball de l'estudiant. Els professors faran un seguiment de l'evolució i dels progressos de l'alumne mitjançant els treballs de curs, l'assistència i la participació a classe. La nota final serà la mitjana dels dos blocs, sempre i quan s'hagin aprovat. L'assistència a classe és obligatòria; els estudis del Grau de Disseny són presencials. En tractar-se d'una assignatura de projectes, amb un calendari de lliuraments progressiu, és molt difícil adquirir els coneixements i realitzar les pràctiques sense un seguiment presencial de les classes. La falta d'assistència no justificada de més del 25% de les classes comporta un no presentat. En cas de que es pugui justificar la falta d'assistència l'alumne està obligat a notificar-ho al professor per tal d'acordar la forma més adequada de recuperar la temàtica i els exercicis duts a terme durant l'absència. Les competències d'aquesta assignatura seran avaluades mitjançant la presentació de projectes. El 75% de la nota correspon al nivell de resolució dels projectes o treballs sol·licitats. El 25% de la nota correspon a l'assistència i al seguiment i participació activa a les classes i tallers pràctics. Els estudiants que no presentin els treballs de curs, hagin o no hagin assistit a classe, tindran la qualificació de "No presentat".

Treball i examen del primer bloc

S'estableix la realització d'un treball a partir de la lectura d'un llibre a escollir de la bibliografia general, o bé altres obres sobre tipografia que hagin rebut el vist-i-plau del professor.

Exercici: L'extensió del treball escrit serà de 3 a 5 folis, en el que l'alumne ha de saber analitzar de forma sintètica la lectura realitzada i aportar unes conclusions al contingut de l'obra. S'haurà de citar la bibliografia consultada, ja sigui material imprès o enllaços web.

Objectiu: l'objectiu d'aquest exercici és familiaritzar els estudiants amb la principal bibliografia dedicada a l'estudi de la lletra i de la història de les formes tipogràfiques, i a la vegada potenciar les seves capacitats per reflexionar i explicar de forma clara i argumentada les seves idees i coneixements. La data límit de lliurament d'aquest treball

serà el dia 19 de desembre.

Examen: Al final de curs es realitzarà un examen escrit a l'aula que consistirà en desenvolupar un tema a triar entre les dues opcions diferents a escollir. S'oferirà llibertat per tractar i desenvolupar l'aspecte que es consideri oportú dins del marc establert en el títol del tema proposat. La realització d'aquest treball escrit es vincularà amb els continguts exposats a classe, que es podran ampliar amb la bibliografia general. La data de l'examen serà el dia 9 de gener de 2015.

Treballs del segon bloc

Desenvolupament d'un exercici de lettering (retolació) amb finalitats de comunicació de marca. Aplicació simulada del resultat.

Disseny d'una tipografia, a partir d'uns paràmetres establerts, amb la seva aplicació final en una mostra de lletra (type specimen) on s'haurà d'explicar les seves particularitats formals i funcionals, així com mostrar el procés de desenvolupament de manera visual i explícita. Per al desenvolupament del projecte s'establirà un mínim de caràcters a dissenyar, en caixa alta i baixa, les xifres i signes de puntuació. Es faran entregues parcials al llarg del procés de treball.

Objectiu: Entendre, experimentar i conèixer els processos i la metodologia per a la creació de tipografia.

Metodologia: Fases del procés de treball

- ✗ Documentació i recerca de material.
- ✗ Estudi i anàlisi dels exemples seleccionats.
- ✗ Fase d'exploració formal i concreció de la proposta.
- ✗ Fase de digitalització i disseny.
- ✗ Fase de producció.
- ✗ Disseny d'una mostra de lletra / type specimen seguint les pautes establertes.
- ✗ Presentació pública i lliurament del projecte (paper i digital).

Calendari de l'exercici:

- ✗ 19/9: Classe teòrica: Escriptura-Cal·ligrafia-Lettering-Tipografia. Relacions i divergències. Exemples i estudis de cas. Proposta d'exercici Lettering. Inici exercici (fase preliminar - esbossos)
- ✗ 26/9: Fase de concreció de la proposta i inici procés de digitalització. Mètode per a la digitalització. Traducció de la proposta d'analògica a digital.
- ✗ 3/10: Fase final. Refinament de la paraula/logotip i aplicació simulada.
- ✗ 10/10: Lliurament exercici Lettering amb aplicació simulada. Presentació de la proposta i comentari en grup.
- ✗ 17/10: Classe teòrica: L'Alfabet com a sistema. Introducció al disseny d'alfabets. Inici exercici de creació de l'alfabet. Metodologia de treball. Fase conceptual i documental.
- ✗ 24/10: Fase d'exploració formal - esbossos. Petició d'una paraula clau (que inclou caràcter amb ascendent i descendent).

- ✗ 31/10: Fase de concreció de la proposta tipogràfica. Lliurament parcial. Inici fase de digitalització de la paraula clau (FontLab).
- ✗ 7/11: Taller de creació de l'alfabet. Metodologia de treball. Creació de caràcters derivats.
- ✗ 14/11: Taller de creació de l'alfabet. Correccions grup. Lliurament parcial 1
- ✗ 21/11: Taller de creació de l'alfabet. Correccions òptiques. Correccions individuals i en grup.
- ✗ 28/11: Taller de creació de l'alfabet. Correccions individuals i en grup.
- ✗ 05/12: Taller de creació de l'alfabet. Fase de producció: Mètrica (espaïat i kern)
- ✗ 12/12: Taller de creació de l'alfabet. Fase de producció: Programació OpenType i generació de la font digital. Lliurament parcial 2
- ✗ 19/12: Taller de creació de l'alfabet. Fase de test. Disseny d'una mostra de lletra on es presenta la tipografia.
- ✗ 09/01: Taller de creació de l'alfabet. Correccions finals. Disseny d'una mostra de lletra on es presenta la tipografia.
- ✗ 16/01: Mostra de lletra (Type specimen). Correccions finals.
- ✗ 23/01: Lliuraments. Entrega de la mostra de lletra amb l'aplicació de l'alfabet, en paper i en PDF. Entrega d'una breu memòria on s'explica el procés realitzat (esbossos, mostres, referències, resultats, detalls, ...)

Bibliografia i enllaços web

LLIBRES DE CONSULTA

- ✗ Baines, Phil; Haslam, Andrew, *Tipografía: Forma, función y diseño*, Gustavo Gili, Barcelona, 2005.
- ✗ Blackwell, Lewis, *Tipografía del siglo XX*, 3a ed. Gustavo Gili, Barcelona, 2004.
- ✗ Bringhurst, Robert, *The elements of typographic style* (version 4.0), Hartley & Marks publishers, Vancouver, 2012.
- ✗ Bringhurst, Robert, *Los elementos del estilo tipográfico*, Libreria/Fondo de Cultura Económica, Mèxic, 2008.
- ✗ Burke, Christopher, *Paul Renner, maestro tipógrafo*, Campgràfic, València, 2000.
- ✗ Burke, Christopher, Active literature. *Jan Tschichold and New Typography*, Hyphen Press, Londres, 2007.
- ✗ Carter, Harry, *Orígenes de la tipografía. Punzones, matrices y tipos de imprenta* (siglos XV y XVI), Ollero & Ramos, Madrid, 1999.
- ✗ Cerezo Arillo, José María, *Diseñadores en la nebulosa: el diseño grafico en la era digital*, Biblioteca Nueva, Madrid, 1997.
- ✗ Corbeto, Albert, *Tipos de imprenta en España*, Campgràfic, València, 2011.
- ✗ Corbeto, Albert, *Daniel B. Updike, impresor e historiador de la tipografía*, Campgràfic, València, 2011.
- ✗ Corbeto, Albert; i Marina Garone, *Història de la tipografia. L'evolució de la lletra des de Gutenberg fins a les fonderies digitals*, Pagès Editors, Lleida, 2012.
- ✗ Gaskell, Philip, *Nueva introducción a la bibliografía material*, Trea, Gijón, 1999.

- ✕ Kinross, Robin, ***Tipografía moderna. Un ensayo histórico crítico***, Campgràfic, València, 2008.
- ✕ Lawson, Alexander, ***Anatomy of a Typeface***, David R. Godine, Boston, 1990.
- ✕ Moran, James, ***Stanley Morison: his typographic achievement***, Lund Humphries, Londres, 1971.
- ✕ Mosley, James, ***Sobre los orígenes de la tipografía moderna***, Campgràfic, Valencia, 2010.
- ✕ Noordzij, Gerrit, ***El trazo. Teoría de la escritura***, Campgràfic, València, 2009.
- ✕ Pohlen, Joep, ***Fuente de letras***, Taschen, 2011.
- ✕ Pujol, Josep M, "Jan Tschichold y la tipografía moderna", dins ***Jan Tschichold. La nueva tipografía***, Campgràfic, València, 2003.
- ✕ Pujol, Josep M, "De William Morris a Stanley Morison", dins ***Stanley Morison, Principios fundamentales de la tipografía***, Ediciones del Bronce, Barcelona, 1998, pp. 11-90.
- ✕ Rafaeli, Ari, Book Typography, ***The Oak Knoll / The British Library***, New Castle / Londres, 2005.
- ✕ Smeijers, Fred, ***Counterpunch, making types in the XVI century, designing typefaces now***, Hyphen Press, Londres, 1996.
- ✕ Southall, Richard, ***Printer's type in the twentieth century. Manufacturing and design methods***, The British Library / Oak Knoll Press, Londres & New Castle, 2005.
- ✕ Updike, Daniel B., ***Printing Types: their History, Forms and Use (A Study in Survivals)***, Harvard University Press, Cambridge, Mass., 1922.

ENLLAÇOS WEB

- ✕ [Unostiposduros](#)
- ✕ [typefoundry](#)
- ✕ [peter_bilak](#)
- ✕ [typedia](#)
- ✕ [typophile](#)
- ✕ [ilovetypography](#)
- ✕ [adobe.com/type/topics](#)
- ✕ [diacritics.typo.cz](#)
- ✕ [decodeunicode](#)
- ✕ [atypi](#)

Competències i resultats d'aprenentatge de l'assignatura

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

Competència

- ✕ **CE1** Analitzar els objectes, comunicacions i espais habitables per a detectar-hi problemes de disseny, aportar solucions alternatives i avaluar la viabilitat social, tecnològica i econòmica.

Resultats d'aprenentatge

- ✗ **CE1.1** Descriure les característiques pròpies d'un sector professional del disseny per a realitzar una anàlisi prèvia al desenvolupament d'un projecte

Competència

- ✗ **CE2** Avaluar usos i programar funcions orientats a la concepció i formalització de projectes de disseny.

Resultats d'aprenentatge

- ✗ **CE2.1** Realitzar un programa d'usos i funcions conduent al desenvolupament d'un projecte a partir de les característiques pròpies d'un sector professional del disseny.

Competència

- ✗ **CE5** Dominar les tècniques de representació gràfica d'espais i volums, plans i superfícies característiques del disseny.

Resultats d'aprenentatge

- ✗ **CE5.1** Utilitzar les convencions i les formes de representació habituals en el sector professional del disseny al qual va dirigit el projecte.

Competència

- ✗ **CE6** Demostrar conèixer i utilitzar amb criteris especialitzats l'arquitectura de la lletra i els diferents famílies tipogràfiques dels alfabets llatins.

Resultats d'aprenentatge

- ✗ **CE6.1** Usar els recursos tipogràfics i de maquetació de pàgina adaptats a funcions de lectura, comunicació i expressió del projecte. - **CE6.2** Dominar l'arquitectura de la lletra i dissenyar alfabets.

Competència

- ✗ **CE7** Demostrar comprendre els coneixements bàsics sobre els materials i els seus qualitats, i sobre processos i costos de fabricació.

Resultats d'aprenentatge

- ✗ **CE7.1** Identificar els materials i els processos de transformació més habituals en cada sector professional del disseny.

Competència

- ✗ **CE8** Demostrar comprendre els coneixements bàsics de les ciències i disciplines auxiliars del projecte de disseny, com ara l'antropometria i la fisiologia de la percepció visual, l'ergonomia, els mètodes d'avaluació de l'ús, la mercadotècnia, les tècniques de prospecció, etc.

Resultats d'aprenentatge

- ✗ **CE8.1** Situar el projecte en el context de l'oferta existent al mercat.

Competència

- ✗ **CE9** Demostrar conèixer i estar familiaritzat amb l'ús del mitjà audiovisual, l'entorn digital i les seves eines de creació i producció.

Resultats d'aprenentatge

- ✗ **CE9.1** Desenvolupar projectes específicament dirigits a la seva recepció en pantalla.- **CE9.2.** Aplicar els criteris i els recursos gràfics i tipogràfics propis del mitjà audiovisual i digital.

Competència

- ✗ **CE10** Estructurar i jerarquitzar gràficament la informació verbal.

Resultats d'aprenentatge

- ✗ **CE10.1** Dominar recursos infogràfics bàsics per presentar sectors i marcs d'actuació en què s'inscriu el projecte.

Competència

- ✗ **CE11** Demostrar comprendre el funcionament de l'entorn econòmic, empresarial i institucional en el qual es contracten i desenvolupen professionalment els projectes i les activitats de disseny.

Resultats d'aprenentatge

- ✗ **CE11.1** Detectar i explicar el tipus de contractació, la gestió dels projectes, etc. del disseny més característic del sector en què s'inscriu el projecte.

Competència

- ✗ **CE17** Exposar i raonar, de forma oral i escrita, els resultats i els processos de treball dels objectes de disseny propis.

Resultats d'aprenentatge

- ✗ **CE17.1** Elaborar una memòria escrita del projecte i defensar-la oralment d'acord amb les convencions i les característiques específiques del sector del disseny al qual va dirigit.

Competència

- ✗ **CE19** Demostrar conèixer els mètodes d'investigació rellevants per a la projectació i la teoria, l'anàlisi i la crítica del disseny i de l'art.

Resultats d'aprenentatge

- ✗ **CE19.1** Aplicar les metodologies de recerca i d'avaluació pròpies del sector professional del disseny al qual s'adreça el projecte.

Competència

- ✗ **CE21** Disposar de recursos i capacitats per a relacionar conceptes i llenguatges de diferents especialitats de disseny.

Resultats d'aprenentatge

- ✗ **CE21.1** Desenvolupar projectes de disseny integral que relacionin conceptes i procediments de diferents sectors professionals del disseny.
- ✗ **CE21.2** Treballar en equips interdisciplinaris dins de les diferents especialitats del disseny distribuint funcions a partir de les habilitats i interessos dels seus membres

COMPETÈNCIES TRANSVERSALS

- ✗ **CT2** Elaborar informes professionals i treballs acadèmics.
- ✗ **CT3** Demostrar conèixer i utilitzar correctament les fonts documentals i la bibliografia necessària tant per a la projectació com per a l'anàlisi i crítica raonada del disseny.
- ✗ **CT4** Demostrar interès per l'estudi de llengües estrangeres tant per facilitar la comunicació com per accedir a contextos culturals diferents.
- ✗ **CT6** Capacitat per treballar en equip i aptituds per al diàleg amb els diferents agents i disciplines que poden intervenir en el desenvolupament d'un projecte de disseny.
- ✗ **CT7** Capacitat per a coordinar, dirigir i liderar grups de treball al voltant d'un projecte de disseny, o bé on el disseny ocupi un lloc rellevant.
- ✗ **CT9** Capacitat resolutiva i de presa de decisions.
- ✗ **CT10** Motivació per la qualitat, tant en els plantejaments conceptuals i argumentals, com en la resolució formal i en els detalls de l'acabat final d'un projecte de disseny.
- ✗ **CT11** Capacitat d'adaptació a l'entorn professional nacional i internacional i, en particular, als canvis tecnològics, socials i econòmics que es van produint.
- ✗ **CT12** Capacitat per a la integració i síntesi de coneixements adquirits en contextos i situacions diferents, amb flexibilitat i creativitat.
- ✗ **CT13** Orientar l'acció del disseny a partir de valors de respecte a l'entorn ambiental i amb criteris de sostenibilitat.
- ✗ **CT14** Valorar i fomentar l'ús social de l'entorn i de la comunicació amb atenció especial a l'accessibilitat per a grups d'usuaris i receptors diferents.
- ✗ **CT15** Valorar i preservar el patrimoni cultural, artístic i paisatgístic.
- ✗ **CT16** Demostrar que es posseeixen valors i principis deontològics propis de la professió.
- ✗ **CT19** Demostrar una disposició afectiva positiva envers els valors estètics i les qualitats formals de l'entorn material i visual.

Inici

EINA

Grau de Disseny

Especialitats

Pla d'estudis

Assignatures

Accés

Mobilitat

Pràctiques

Beques

Informació acadèmica

Màsters i postgraus

Cursos d'estiu

Alumni

Empresa

Internacional

Projectes

Recerca

Biblioteca

Arxiu

Qualitat

Contacte

EINA Centre Universitari
de Disseny i Art de Barcelona
Adscrit a la UAB

Passeig Santa Eulàlia, 25
08017 Barcelona
T +34 93 203 09 23 / info@eina.cat

[Avís legal](#)

[UAB](#)

[Facebook](#)

[Cookies](#)

[Webmail](#)

[Twitter](#)

[Intranet](#)

[Instagram](#)

[Blog](#)

[Pinterest](#)

[Vimeo](#)